EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 10.11.2010
COM(2010) 639 konč.

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Energija 2020
Strategija za konkurenčno, trajnostno in zanesljivo oskrbo z energijo

SEC(2010) 1346

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Energija 2020
Strategija za konkurenčno, trajnostno in zanesljivo oskrbo z energijo

UVOD

Neuspeha si ne moremo privoščiti.

Energija je življenjska sila naše družbe. Blaginja ljudi, industrije in gospodarstva je odvisna od varne, zanesljive, trajnostne in cenovno dostopne energije. Hkrati pa z energijo povezane emisije predstavljajo skoraj 80 % vseh emisij toplogrednih plinov v EU. Vprašanje energije je tako eden od največjih izzivov, ki čakajo Evropo. Desetletja bo trajalo, da bodo naši energetski sistemi postali zanesljivejši in bolj trajnostni. Še vedno nujno potrebujemo odločitve, ki nas bodo usmerile na pravo pot, kajti če ne bomo dosegli dobro delujočega evropskega energetskega trga, bo to povišalo stroške za potrošnike in ogrozilo konkurenčnost Evrope.

V naslednjih desetih letih bodo na področju energetike potrebne naložbe v višini 1 000 milijard EUR za povečanje raznovrstnosti sedanjih virov in zamenjavo opreme ter za zadostitev spreminjajočim se potrebam po energiji, ki predstavljajo vse večji izziv. Zaradi strukturnih sprememb v oskrbi z energijo, ki so deloma posledica sprememb v domači proizvodnji, morajo evropska gospodarstva izbirati med energetskimi proizvodi in infrastrukturami. Posledice teh odločitev se bodo občutile v naslednjih 30 letih in še pozneje. Za hitro sprejetje teh odločitev je potreben ambiciozen okvir politike. Prelaganje teh odločitev bo imelo neizmerne posledice za družbo v smislu dolgoročnejših stroškov in zanesljivosti oskrbe.

Skupna energetska politika se je razvijala okoli skupnega cilja, da se na trgu zagotovi nemotena fizična razpoložljivost energetskih proizvodov in storitev po ceni, ki je dostopna vsem potrošnikom (zasebnim in industrijskim) ter ki hkrati prispeva s širšim družbenim in podnebnim ciljem EU. Glavni cilji energetske politike (zanesljivost oskrbe, konkurenčnost in trajnost) so zdaj določeni v Lizbonski pogodbi[1]. Tako je jasno, kaj se pričakuje od Evrope na področju energije. Pri doseganju teh ciljev je bil sicer že dosežen določen napredek, vendar se energetski sistemi v Evropi prilagajajo prepočasi, medtem ko izzivi postajajo vse večji. S prihodnjimi širitvami EU bodo ti izzivi postali še večji, saj bodo k Uniji pristopile države z zastarelo infrastrukturo in gospodarstvi, ki so na področju energije manj konkurenčni.

Evropski svet je leta 2007 sprejel ambiciozne cilje na področju energije in podnebnih sprememb za leto 2020: zmanjšati emisije toplogrednih plinov za 20 % in ob ustreznih pogojih celo za 30 %[2], povečati delež obnovljive energije na 20 % in izboljšati energetsko učinkovitost za 20 %. Evropski parlament je stalno podpiral te cilje. Poleg tega je Evropski

---

1 Člen 194 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

2 Evropski svet je navedel: „pod pogojem, da se druge razvite države prav tako zavežejo k podobnemu cilju zmanjšanja emisij in da gospodarsko naprednejše države v razvoju zagotovijo ustrezen prispevek glede na svoje odgovornosti in zmožnosti.“

svet sprejel dolgoročno zavezo za dekarbonizacijo, pri čemer naj bi EU in druge industrijske države zmanjšale svoje emisije za 80 do 95 % do leta 2050.

Vseeno pa se s sedanjo strategijo najverjetneje ne bodo dosegli vsi cilji za leto 2020 in je povsem neprimerna za dolgoročnejše izzive. Energetski in podnebni cilji EU so bili vključeni v strategijo Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast[3], ki jo je Evropski svet sprejel junija 2010, in v vodilno pobudo „Evropa, gospodarna z viri“. EU se mora nujno dogovoriti o instrumentih, ki bodo omogočili potreben premik ter tako zagotovili konkurenčnejšo, zanesljivejšo in bolj trajnostno pot Evrope iz recesije.

Pri uresničevanju ciljev energetske politike kljub njihovi pomembnosti obstajajo velike pomanjkljivosti.

Notranji energetski trg je še vedno razdrobljen, njegov potencial v zvezi s transparentnostjo, dostopnostjo in možnostmi izbire pa do zdaj še ni bil izkoriščen. Podjetja so razširila svoje poslovanje preko nacionalnih meja, vendar njihov razvoj še vedno ovira veliko različnih nacionalnih pravil in praks. Še vedno obstaja veliko ovir za odprto in pošteno konkurenco[4]. Nedavna študija razmer za potrošnike na maloprodajnih trgih električne energije je pokazala, da možnosti izbire potrošnikov niso optimalne[5]. Izvajanje zakonodaje o notranjem trgu ni izpolnilo pričakovanj, saj samo od leta 2003 teče več kot 40 postopkov za ugotavljanje kršitev v zvezi z drugim paketom o notranjem energetskem trgu.

Zanesljivost notranje oskrbe z energijo ovirajo zamude pri naložbah in tehnološkem napredku[6]. Trenutno 45 % proizvodnje električne energije v Evropi temelji na nizkoogljičnih virih energije, predvsem na jedrskih in vodnih. Proizvodna zmogljivost v nekaterih delih EU bi se lahko do leta 2020 zmanjšala za več kot eno tretjino zaradi omejene življenjske dobe njihove infrastrukture. To pomeni, da je treba zamenjati in povečati obstoječe zmogljivosti, najti zanesljive nefosilne alternative za goriva, prilagoditi omrežja obnovljivim virom energije in doseči resnično integriran notranji energetski trg. Hkrati pa morajo države članice postopoma odpraviti okolju škodljive subvencije.

Kakovost nacionalnih akcijskih načrtov za energetsko učinkovitost, ki so jih države članice izdelale od leta 2008, je nezadovoljiva in tako na tem področju ostaja veliko potenciala neizkoriščenega. Prehod na uporabo obnovljive energije in povečevanje energetske učinkovitosti na področju prometa potekata prepočasi. Kar zadeva 20-odstotni cilj za obnovljivo energijo, na splošno dobro napredujemo, od uresničitve cilja za energetsko učinkovitost pa smo še zelo daleč.

Na mednarodni ravni se opozorilom o pomanjkanju nafte v prihodnosti namenja le malo pozornosti[7]. Kljub resnim krizam v oskrbi s plinom, ki so služile kot opozorilo in razkrile ranljivost Evrope, še vedno ni skupnega pristopa glede partnerskih držav, držav dobaviteljic

---

3 Sporočilo Komisije (dok. 7110/10 z dne 5. marca 2010).

4 To dokazujejo raziskava energetskega sektorja, ki jo je opravila Komisija, sporočilo Komisije z dne 1. januarja 2007 *Preiskava na podlagi člena 17 Uredbe (ES) št. 1/2003 v panogi plina in elektroenergetski panogi* – COM(2006) 851, in številne druge preiskave nekonkurenčnega ravnanja v sektorju (npr. IP/10/494 z dne 4. maja 2010).

5 Študija o delovanju maloprodajnih trgov električne energije za potrošnike v Evropski uniji, november 2010.

6 Po ocenah ENTSO za električno energijo bo morala EU v naslednjih desetih letih EU položiti ali obnoviti 30 000 km omrežnih kablov.

7 Npr. World Energy Outlooks IEA za 2009 in 2010.

ali tranzitnih držav. Možnosti za nadaljnji razvoj domačih virov fosilnih goriv v EU, vključno z nekonvencionalnim plinom, obstajajo in treba je objektivno oceniti vlogo, ki jo bodo imeli.

Energetska soodvisnost držav članic zahteva, da Evropa stori več.

Raven EU je tista, na kateri je treba razviti energetsko politiko. Odločitve o energetski politiki, ki jih sprejme ena država članica, neizogibno vplivajo na druge države članice. Za optimalno mešanico virov energije, vključno s hitrim razvojem obnovljivih virov, je potreben vsaj celinski trg. Energetski trg je tržni sektor, kjer je največjo gospodarsko učinkovitost mogoče doseči na vseevropski ravni. Razdrobljeni trgi zmanjšujejo zanesljivost oskrbe in omejujejo koristi konkurence na energetskem trgu. Čas je, da energetska politika postane resnično evropska.

EU mora ostati privlačen trg za podjetja v času vse večje svetovne konkurence na področju virov energije. Nova evropska energetska strategija mora podpirati celosten industrijski pristop, ki ga je pred kratkim predstavila Evropska komisija[8], zlasti zato, ker je energija za industrijo še vedno pomemben stroškovni dejavnik[9]. EU mora tudi utrditi svojo konkurenčnost na trgih energetskih tehnologij. Delež obnovljive energije v mešanici energije v EU se je stalno povečeval do približno 10 % bruto končne porabe energije leta 2008. Leta 2009 je 62 % novih zmogljivosti za proizvodnjo električne energije v EU temeljilo na obnovljivih virih, zlasti vetru in soncu. Vendar je vodilna vloga Evrope postavljena pred izziv. Po neodvisnem indeksu Renewable Energy Attractiveness Index 2010[10] nudijo ZDA in Kitajska najboljše priložnosti za naložbe v obnovljivo energijo. Potrebna je nova spodbuda in bolj kot kdaj koli prej vodilna vloga EU, da se rešijo ti izzivi.

Na mednarodnem energetskem področju bi lahko bila EU veliko močnejša in učinkovitejša, če bi se zavzela za svoje skupne interese in ambiciozne cilje. Čeprav njena poraba energije predstavlja eno petino porabe energije na svetu, je njen vpliv na mednarodnih energetskih trgih še vedno manjši, kot bi predpostavljali glede na njeno gospodarsko težo. Na globalnih energetskih trgih prihaja do pomanjkanja, pri čemer azijske in bližnjevzhodne države v razvoju predstavljajo večino povečanja svetovnega povpraševanja[11]. Zato bo EU kot največja uvoznica energije na svetu verjetno postala še bolj občutljiva na tveganja v zvezi z oskrbo.

Vključitev energetske politike v Pogodbo EU zahteva novo perspektivo.

Graditi moramo na svojih dosežkih in si postavljati drzne cilje.

EU si ne more privoščiti, da ne bi izpolnila svojih energetskih ciljev. Komisija zato predlaga novo energetsko strategijo za obdobje do leta 2020, s katero se bodo utrdili do zdaj sprejeti ukrepi in pospešile dejavnosti na področjih, kjer se pojavljajo novi izzivi. Strategija je rezultat obširnih razprav v institucijah EU in obsežnih javnih posvetovanj.

Njen poudarek ni na primerjalni analizi različnih virov energije, temveč na ukrepih, ki so potrebni, da bo Evropa izpolnila svoje srednjeročne cilje politike. V napovedanem časovnem načrtu za energijo za obdobje do leta 2050 bodo opisani načini za uresničitev dolgoročnega cilja Evrope v zvezi z dekarbonizacijo in kaj to pomeni za odločitve v zvezi z energetsko

---

8 Sporočilo o celostni industrijski politiki za dobo globalizacije, COM(2010) 619.

9 Na primer cene električne energije v Evropi so po ocenah 21 % višje kot v Združenih državah in 197 % višje kot na Kitajskem.

10 Izdaja 26, avgust 2010.

11 Mednarodna agencija za energijo, World Energy Outlook 2010.

politiko ter predstavljeni različni scenariji za mešanico virov energije. V tej strategiji so predstavljene prve odločitve o politiki, ki bodo potrebne za izpolnitev trenutno postavljenih energetskih ciljev za leto 2020. Časovni načrti za nizkoogljično gospodarstvo in energijo za obdobje do leta 2050 bodo z informacijami in smernicami dopolnjevali ta program ukrepov in njegovo izvajanje ter zagotavljali dolgoročno vizijo.

Na področju pridobivanja in porabe energije ter oskrbe z njo nujno potrebujemo daljnosežne spremembe.

V strategiji je izpostavljeno predvsem dejstvo, da je treba na novo uravnotežiti ukrepe na področju energije v korist na povpraševanju temelječe politike, da se bo z njimi okrepila moč potrošnikov in gospodarska rast ločila od porabe energije. Zlasti prometni in gradbeni sektor morata izvajati aktivno politiko varčevanja z energijo in se preusmeriti na čiste vire energije. Poleg sistema za trgovanje z emisijami (Emissions Trading Scheme – ETS) bi morala strategija prispevati k ustvarjanju tržnih pogojev, ki spodbujajo večje prihranke energije in več naložb v nizkoogljične tehnologije, in k izkoriščanju različne centralizirane in distribuirane obnovljive energije ter ključnih tehnologij za shranjevanje energije in elektromobilnost (zlasti električna vozila in javni prevoz).

Energetska politika je bistvenega pomena za doseganje cilja nove strategije za pametno, trajnostno in vključujočo rast, ki je podlaga za močno, raznoliko in konkurenčno industrijsko bazo. V zvezi s tem mora Evropa priznati, da njena industrijska baza potrebuje vse sektorje v celotni vrednostni energiji.

Javni organi morajo dajati zgled. Ti vsako leto porabijo približno 1 500 milijard EUR, kar je 16 % BDP EU. V pravilih o javnih naročilih bi bilo treba dajati poudarek merilom za energetsko učinkovitost, da bi se povečali prihranki energije in širile inovativne rešitve, zlasti na področju stavb in prometa. Možnosti tržnih instrumentov in drugih instrumentov politike, vključno z obdavčevanjem, je treba v celoti izkoristiti za povečanje energetske učinkovitosti.

Kar zadeva oskrbo, mora razvoj zanesljivih in konkurenčnih virov energije ostati prednostna naloga. Na področju pridobivanja električne energije bi bilo treba z naložbami doseči, da se do začetka 2020-ih let dve tretjini električne energije pridobi iz nizkoogljičnih virov (zdaj 45 %). Pri tem bi morala biti obnovljiva energija prednostna naloga. Strategija mora zagotoviti okvir na ravni EU, ki bi ob upoštevanju nacionalnih razlik državam članicam dopuščal, da presežejo svoje zadevne cilje, in zagotovil tudi, da obnovljivi viri energije in tehnologije postanejo do leta 2020 gospodarsko konkurenčni.

Uporabo jedrske energije, s katero se trenutno proizvede približno ena tretjina električne energije EU in dve tretjini brezogljične električne energije EU, je treba odprto in objektivno oceniti. Vse določbe Pogodbe Euratom je treba strogo uporabljati, zlasti v zvezi z varnostjo. Zaradi ponovnega interesa za to obliko pridobivanja energije v Evropi in po svetu je treba raziskati tehnologije ravnanja z radioaktivnimi odpadki in njihovo varno uporabo, prav tako pa je treba z razvojem sistemov cepitve prihodnje generacije – za večjo trajnost ter soproizvodnjo toplote in električne energije – ter jedrske fuzije pripraviti dolgoročnejšo prihodnost.

Kar zadeva nafto in plin, so zaradi vse večjih potreb po uvozu ter naraščajočega povpraševanja iz držav v vzponu in držav v razvoju potrebni močnejši mehanizmi za zagotovitev novih, različnih in varnih oskrbovalnih poti. Poleg dostopa do surove nafte je

rafinerijska infrastruktura bistven del oskrbovalne verige. EU je na energetskih trgih močna geopolitična partnerica in mora biti sposobna temu ustrezno delovati.

Nova energetska strategija je osredotočena na pet prednostnih nalog:

1. energetsko učinkovita Evropa;

2. izgradnja resnično vseevropskega integriranega energetskega trga;

3. krepitev moči potrošnikov ter doseganje najvišje ravni varnosti in zanesljivosti;

4. okrepitev vodilne vloge Evrope na področju energetskih tehnologij in inovacij;

5. okrepitev zunanjih razsežnosti energetskega trga EU.

1. UČINKOVITA PORABA ENERGIJE, KI BO OMOGOČILA 20-ODSTOTNI PRIHRANEK ENERGIJE DO LETA 2020

Evropa si ne more privoščiti, da bi zapravljala energijo. Energetska učinkovitost je eden od glavnih ciljev za leto 2020 ter tudi ključni dejavnik pri doseganju naših dolgoročnih energetskih in podnebnih ciljev. EU mora izdelati novo strategijo za energetsko učinkovitost, s katero bodo lahko vse države članice nadalje ločevale svojo porabo energije od gospodarske rasti. Strategija bo upoštevala različne potrebe držav članic po energiji. Energetska učinkovitost je stroškovno najučinkovitejši način zmanjšanja emisij, povečanja zanesljivosti oskrbe z energijo in konkurenčnosti, izboljšanja cenovne dostopnosti energije za potrošnike in ustvarjanja delovnih mest, tudi v izvoznih panogah, predvsem pa državljanom prinaša oprijemljive koristi: gospodinjstva lahko pri energiji v povprečju prihranijo 1 000 EUR na leto[12].

Najti je treba rešitve za paradoksne primere, ko povpraševanje po izdelkih, ki porabljajo več energije, ali novih izdelkih izniči povečano energetsko učinkovitost. Skrajni čas, je da uresničimo besede. Energetsko učinkovitost je tako treba vključiti v ustrezna področja politike, vključno z izobraževanjem in usposabljanjem, da se bodo spremenili sedanji vzorci obnašanja. Merila za energetsko učinkovitost je treba uvesti na vseh področjih, tudi za dodeljevanje javnih sredstev.

Prizadevanja morajo biti usmerjena v celotno energetsko verigo, od pridobivanja energije prek prenosa in distribucije do končne porabe. Nujni so učinkovito spremljanje skladnosti, ustrezen tržni nadzor, razširjena uporaba energetskih storitev in pregledov ter učinkovita uporaba snovi in recikliranje.

Od uresničitve cilja 20-odstotnega prihranka energije smo še zelo daleč. V novi strategiji se zato zahteva okrepljena politična zavezanost k njegovi uresničitvi, ki temelji na jasni opredelitvi cilja, ki ga je treba doseči, in strogem spremljanju skladnosti. Države članice ter regionalne in lokalne organe se poziva, da okrepijo svoja prizadevanja za izvajanje ustreznih politik ter v celoti izkoristijo razpoložljive instrumente, cilje in kazalce v okviru celovitih nacionalnih akcijskih načrtov za energetsko učinkovitost.

---

[12] COM(2008) 772.

Posebno pozornost je treba nameniti sektorjem, v katerih so največje možnosti za izboljšanje energetske učinkovitosti; to sta stavbni in prometni sektor. Države članice so se za te sektorje in druge, ki niso vključeni v sistem za trgovanje z emisijami, dogovorile o pravno zavezujočih podnebnih ciljih, vendar še niso začele izvajati ustreznih ukrepov[13]. Revizija Direktive o obdavčitvi energije bi lahko imela usmerjevalne učinke in omogočila dolgoročno povečanje učinkovitosti. Oblikovati je treba ukrepe za znatno pospešitev prenov z energetsko učinkovitimi izdelki in tehnologijami. V stanovanjskem sektorju je treba obravnavati vprašanje razdeljenih spodbud med lastniki in najemniki. Kar zadeva znaten fond javnih stavb, bi morali organi za izboljšanje energetske učinkovitosti in neodvisnosti stavb izkoristiti vse razpoložljive možnosti, tudi tiste, ki jih ponuja regionalna politika EU. V prometnem sektorju bi bilo treba izkoristiti znaten potencial na primer večmodalnih rešitev, energetsko učinkovitih vozil in energetsko učinkovitega načina vožnje.

Informacijske in komunikacijske tehnologije imajo pomembno vlogo pri izboljševanju učinkovitosti sektorjev z največ emisijami. Te tehnologije ponujajo možnosti za strukturni prehod na proizvode in storitve, ki porabljajo manj virov, hkrati pa ponujajo možnosti za prihranek energije v stavbah in električnih omrežjih ter za učinkovitejše inteligentne prometne sisteme z manjšo porabo energije[14].

Industrija mora v svoj poslovni model vključiti cilje v zvezi z energetsko učinkovitostjo in inovativnost na področju energetske tehnologije. K temu pri večjih podjetjih znatno prispeva sistem za trgovanje z emisijami, medtem ko je treba pri manjših podjetjih povečati uporabo drugih instrumentov, na primer energetskih pregledov in sistemov za upravljanje energije, za MSP pa so potrebni podporni mehanizmi. Primerjalna analiza energetske učinkovitosti lahko podjetjem pokaže, kako uspešna so pri energetski učinkovitosti v primerjavi s konkurenti. Energetska učinkovitost, vključno s porabo električne energije, mora postati donosno poslovno področje, ki vodi k stabilnemu notranjemu trgu za energijsko varčne tehnike in prakse ter mednarodnim poslovnim priložnostim. Okvir za splošno učinkovitost uporabe virov bi povečal te prihranke.

Javni sektor mora dajati zgled. Za porabo v javnem sektorju je treba določiti ambiciozne cilje. Javna naročila bi morala podpirati energetsko učinkovite rešitve. Podpirati bi bilo treba inovativne integrirane energetske rešitve na lokalni ravni, ki prispevajo k prehodu k tako imenovanim „pametnim mestom“. Občine imajo pri tej spremembi pomembno vlogo, zato je treba okrepiti njihove pobude, kot je konvencija županov. Mesta in mestna območja, ki porabijo do 80 % energije, so hkrati del problema in del rešitve za izboljšanje energetske učinkovitosti.

Politike za učinkovito uporabo virov, vključno z naložbami v energetsko učinkovitost, so pogosto povezane s kratkoročnimi začetnimi stroški, preden so vidne srednje- in dolgoročne koristi. Treba je najti instrumente za spodbujanje novih naložb v energetsko učinkovite tehnologije in prakse. Financiranje EU je lahko velik vzvod in razviti je treba inovativne rešitve. Razmisliti bi bilo treba tudi o inovativnih in skrbno preučenih[15] oblikah obdavčitve in določanja cen kot instrumentih za spodbujanje spreminjanja obnašanja ali za financiranje naložb.

---

13 Odločba o skupnih prizadevanjih št. 406/2009/ES.

14 Konkretni ukrepi so določeni v digitalni agendi za Evropo, COM(2010) 245.

15 Zlasti v zvezi z možnimi kumulativnimi učinki različnih tržnih ukrepov.

Načrtu za energetsko učinkovitost, ki bo predložen na začetku leta 2011, bodo med letom sledili konkretni regulativni predlogi. V načrtu bo obravnavano tudi vprašanje financiranja, in sicer z vidika dostopa do financiranja, razpoložljivosti inovativnih produktov financiranja, spodbud za naložbe v energetsko učinkovitost in vloge financiranja EU, zlasti strukturnih skladov, pri tem pa se bo nadalje gradilo na obstoječih uspešnih primerih.

Prednostna naloga 1: Energetsko učinkovita Evropa

Ukrep 1: Izkoriščanje največjega potenciala za varčevanje z energijo – stavbe in promet

– Z naložbenimi spodbudami, večjo uporabo podjetij za energetske storitve, inovativnimi finančnimi instrumenti z velikim vzvodom in finančnim inženiringom na evropski, nacionalni in lokalni ravni je treba pospešiti energetsko učinkovito prenovo. V zvezi s tem bodo napovedani predlogi Komisije obravnavali razdeljene naložbene spodbude med lastniki in najemniki ter energijsko označevanje stavb (energijske izkaznice, ki se uporabljajo na nepremičninskem trgu in pri politikah javne podpore).

– Javni organi morajo dajati zgled. Energetska merila (glede učinkovitosti, obnovljivih virov in pametnih omrežij) bi bilo treba uporabljati pri vseh javnih naročilih del, storitev ali izdelkov. Potrebni so programi in instrumenti tehnične pomoči, ki povečujejo zmogljivosti udeležencev na trgu energetskih storitev za pripravo in strukturiranje financiranja projektov, ki so namenjeni javnim organom in zasebnim akterjem. Finančni programi EU bodo namenjeni projektom varčevanja z energijo, energetska učinkovitost pa bo pomemben pogoj za dodelitev finančne podpore.

– V napovedani beli knjigi o prihodnji prometni politiki bo predstavljena vrsta ukrepov za izboljšanje trajnosti prometa in zmanjšanje odvisnosti od nafte. Sem spadajo pobude za povečanje energetske učinkovitosti prometnega sistema, vključno s podporo okolju prijazni mobilnosti v mestih in večmodalnim prometnim rešitvam, preudarno upravljanje prometa in standardi energetske učinkovitost za vsa vozila, ustrezni ekonomski signali in spodbujanje trajnostnega ravnanja. V zvezi s tem je treba preučiti sisteme označevanja učinkovitejših avtomobilov.

Ukrep 2: Okrepitev konkurenčnosti industrije z izboljšanjem njene energetske učinkovitosti

– Komisija bo prek energetske učinkovitosti podpirala konkurenčnost evropske industrije, tako da bo razširila zahteve za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, ki porabljajo veliko energije in virov, ki bodo po potrebi dopolnjene z zahtevami na sistemski ravni. Preučiti je treba možen učinek prostovoljnih sporazumov s panogami industrije, ki porabljajo veliko energije in virov. Uvesti bi bilo treba obsežnejše energijsko označevanje, da bi bila mogoča obsežna primerjava izdelkov.

– V industriji in storitvenem sektorju bi bilo treba uvesti sisteme za upravljanje energije (npr. pregledi, načrti, energetski menedžerji). Za MSP bi bilo treba oblikovati posebni podporni mehanizem.

Ukrep 3: Povečanje učinkovitosti oskrbe z energijo

– Energetska učinkovitost pri pridobivanju in distribuciji mora postati bistveno merilo za odobritev proizvodnih zmogljivosti in potrebna so prizadevanja za znatno

povečanje širjenja soproizvodnje z visokim izkoristkom ter daljinskega ogrevanja in hlajenja.

– Od (maloprodajnih) podjetij za distribucijo in dobavo bi se moralo zahtevati, da zagotovijo dokumentirane prihranke energije svojih strank, na primer z energetskimi storitvami tretjih strani, posebnimi instrumenti, kot so „bela potrdila“, pristojbinami za javne dobrine ali podobnim, in da pospešijo uvajanje inovativnih orodij, kot so „pametni merilniki“, ki bi morala biti potrošniško usmerjena in uporabnikom prijazna, da bi imeli potrošniki dejanske koristi.

Ukrep 4: Optimalno izkoriščanje nacionalnih akcijskih načrtov za energetsko učinkovitost

– Nacionalni akcijski načrti za energetsko učinkovitost omogočajo celovito primerjalno analizo energetske učinkovitosti ob upoštevanju različnih izhodišč in nacionalnih okoliščin ter vključujejo merljive cilje in kazalce za spremljanje napredka. Letni pregledi bi morali prispevati k cilju za energetsko učinkovitost iz strategije Evropa 2020.

2. ZAGOTAVLJANJE PROSTEGA PRETOKA ENERGIJE

Energetski trgi Evrope so se odprli, da bi bile državljanom na voljo zanesljivejše in konkurenčnejše cene ter bolj trajnostna energija. Ta potencial ne bo v celoti izkoriščen brez večjih prizadevanj za bolj integriran, povezan in konkurenčnejši trg.

Trgi električne energije in plina še ne delujejo kot enotni trg. Trg je še vedno precej razdrobljen na nacionalne trge s številnimi ovirami za odprto in pošteno konkurenco. Večina energetskih trgov je še vedno nacionalno usmerjena in ima visoke stopnje koncentracije, že uveljavljena podjetja na njih pa imajo pogosto dejansko monopolni položaj. Regulirane cene energije dodatno zmanjšujejo konkurenco v številnih državah članicah[16]. Zaradi še obstajajoče protikonkurenčne prakse v energetskem sektorju[17] morajo Komisija in države članice proaktivno uveljaviti konkurenco. Povečanje konkurence na energetskih trgih bo prispevalo k pravim spodbudam za potrebne naložbe in zmanjšalo njihove stroške na nujne.

Z uvedbo zakonodajnega okvira, ki spodbuja izpolnitev 20-odstotnega cilja za obnovljivo energijo do leta 2020, je Evropa naredila prvi korak na tem področju. Zagotoviti je treba, da se zakonodaja v celoti izvaja, in ustvariti pogoje za obsežno uporabo obnovljive energije v desetletjih po letu 2020. Pravni okvir je treba pravilno uveljaviti, da bodo lahko vlagatelji z zaupanjem vlagali v nove možnosti proizvodnje, prevoza in skladiščenja obnovljivih virov. Od leta 2011 se bodo ocenjevali učinki Direktive o obnovljivih virih energije ter po potrebi okrepile ali razširile njene določbe.

Nadaljnji razvoj na področju obnovljive energije bo še nekaj časa odvisen od shem podpor. Komisija mora odigrati svojo vlogo pri zagotavljanju, da so te trajnostne in skladne s tehnološkim napredkom ter da ne ovirajo inovativnosti ali konkurence. Zagotoviti mora tudi

---

16 Poročilo o napredku pri oblikovanju notranjega trga s plinom in električno energijo – COM(2010) 84.

17 Potem ko je raziskava energetskega sektorja pokazala raznovrstne težave na področju konkurence v energetskem sektorju, zaradi katerih je bilo sprejetih devet večjih protimonopolnih odločb, Komisija še vedno ocenjuje konkurenčno okolje na evropskih energetskih trgih.

potrebno stopnjo zbližanja ali uskladitve nacionalnih shem, saj se trg obnovljivih virov spreminja in preusmerja z lokalne na čezmejno oskrbo. V zvezi s tem je treba na podlagi najboljše prakse opredeliti potrebne zahteve za vseevropsko trgovino z obnovljivo energijo. Povečati bi bilo treba uporabo uravnoteženih, stroškovno učinkovitih in predvidljivih premij za dobavo energije ter podpore in instrumentov financiranja, namenjenih posebej tehnologiji, pri tem pa po potrebi upoštevati pravila o državni pomoči. Zlasti se je treba izogibati retroaktivnim spremembam shem podpor, saj negativno vplivajo na zaupanje vlagateljev.

Kot je navedeno v Montijevem poročilu, je nov izziv za obdobje do leta 2020 zagotoviti temeljno infrastrukturo, ki omogoča dobavo električne energije in plina tja, kjer sta potrebna. Brez ustrezne infrastrukture v Evropi, ki je primerljiva z načini prevoza v drugih strateških sektorjih, kot so telekomunikacije ali promet, trg ne bo nikoli izpolnil svoj obljub. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za nadgradnjo energetske infrastrukture zlasti v državah članicah, ki so se pridružile po letu 2004, in v manj razvitih regijah.

Najpomembnejše dejstvo je, da Evropa še vedno nima omrežne infrastrukture, ki bi pri razvoju in konkurenčnosti obnovljivih virov omogočala enake pogoje kot pri tradicionalnih virih. Trenutni projekti obsežnih vetrnih parkov na severu in sončnih zmogljivosti na jugu potrebujejo ustrezne energetske vode za prenos te okolju prijazne energije na območja z veliko porabo. Današnje omrežje bo imelo težave pri sprejemanju količine obnovljive energije, povezane s cilji za leto 2020 (33 % bruto proizvodnje električne energije).

Pametni merilniki in energetska omrežja so ključnega pomena, da se v celoti izkoristi potencial za uporabo obnovljive energije in energijske prihranke ter izboljšajo energetske storitve. Za zagotovitev interoperabilnosti celotnega omrežja moramo že veliko pred letom 2020 razpolagati z jasno politiko in skupnimi standardi za pametno merjenje in pametna omrežja[18].

Obveznost solidarnosti med državami članicami bo nična in neveljavna brez zadostne notranje infrastrukture in povezav prek zunanjih meja in morskih območij. Na EU kot veliko uvoznico energije neposredno vpliva razvoj omrežij v sosednjih državah. Izgradnji novih povezav na naših mejah je treba nameniti enako pozornost in politike kot projektom znotraj EU. Te povezave so bistvene za sosednje države ter za zagotovitev stabilnosti in zanesljivosti oskrbe EU. Poseben poudarek bo na južnem koridorju in zlasti na dejanskem začetku projektov v evropskem interesu, zlasti projektov Nabucco in ITGI.

Do leta 2020 bo potrebna naložba v višini 1 000 milijard EUR za zamenjavo zastarelih zmogljivosti, posodobitev in prilagoditev infrastruktur ter pokritje naraščajočega in spreminjajočega se povpraševanja po nizkoogljični energiji. Čeprav so naložbene odločitve predvsem stvar tržnih udeležencev (energetskih podjetij, upravljavcev omrežij in potrošnikov), pa je javna politika bistvena pri ustvarjanju stabilnega in transparantnega okvira za te odločitve. Nove instrumente iz tretjega paketa o notranjem energetskem trgu, vključno z Agencijo za sodelovanje energetskih regulatorjev (ACER) in novega omrežja upravljavcev prenosnega omrežja za električno energijo in zemeljski plin (ENTSO-E in ENTSO-G), je treba v prihodnjih letih v celoti izkoristiti za nadaljnjo integracijo energetskih trgov. Regionalne pobude[19] bi morale pomagati približevati se evropskemu trgu.

---

[18] Evropska komisija je ustanovila projektno skupino za pametna omrežja, ki naj bi razpravljala o vzpostavitvi pametnih omrežij na evropski ravni: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/smartgrids/taskforce_en.htm.

[19] Npr. baltski energetski trg, sredozemski obroč.

Naložbe v infrastrukturo se bo še naprej financirale predvsem iz pristojbin, ki jih plačujejo uporabniki. Vendar pa zaradi obsega naložb, njihove narave in strateškega značaja ni mogoče domnevati, da bo trg sam opravil vse potrebne naložbe. Komisija bo sprejela novo strategijo za razvoj energetske infrastrukture, da bi spodbudila ustrezne naložbe v omrežja v sektorjih električne energije, plina, nafte in drugih energetskih sektorjih. Če bo oskrba stabilna, bo zemeljski plin tudi v prihodnjih letih imel ključno vlogo v mešanici virov energije v EU in lahko postane pomembno rezervno gorivo za pokritje nihanj v pridobivanju električne energije. Za to so potrebne različne možnosti uvoza, tako po plinovodih kot po terminalih za utekočinjen zemeljski plin, hkrati pa je treba povečati povezanost domačih plinovodnih omrežij.

Poleg financiranja so lahko velika ovira zapleteni in dolgi upravni postopki. Sedanja pravila in postopke za projekte evropskega interesa (namenjene npr. zanesljivosti oskrbe, solidarnosti ali integraciji obnovljivih virov) bo treba izboljšati in znatno poenostaviti, ob tem pa spoštovati načela javnega sprejetja in veljavno okoljsko zakonodajo. Skupnosti na lokalnih, regionalnih in nacionalnih ravneh bodo bolj konstruktivno sodelovale pri podpiranju projektov evropskega interesa, če jim bodo ti prinesli konkretne in kratkoročnejše koristi, kot je privilegiran dostop do javnih sredstev.

Prednostna naloga 2: Oblikovanje vseevropskega integriranega energetskega trga

Ukrep 1: Pravočasno in natančno izvajanje zakonodaje o notranjem trgu

– Komisija bo še naprej zagotavljala pravilno in pravočasno izvajanje veljavne zakonodaje o notranjem energetskem trgu in učinkovito konkurenčno politiko. Za nadaljnjo integracijo energetskega trga mora biti regulativni okvir konsolidiran (npr. omrežne kode) in dopolnjen z ostalimi ukrepi, kot so združevanje trgov, razvoj ciljnih modelov[20] in trden okvir za prodajne trge z učinkovito transparentnostjo in pregledom. Če se izkaže, da ti ukrepi niso zadostni ali so pooblastila agencije ACER preozka, bodo predvideni nadaljnji zakonodajni ukrepi.

Ukrep 2: Oblikovanje načrta za evropsko infrastrukturo 2020–2030

– Napovedano sporočilo Komisije o infrastrukturi bo Evropi omogočilo, da določi prednostno infrastrukturo, ki jo je treba razviti, da se omogoči delujoč notranji trg, zagotovi integracijo masovne proizvodnje obnovljivih virov energije in zajamči zanesljivost oskrbe v skladu z vizijo o trajnostnem evropskem energetskem sistemu do leta 2050. Do leta 2015 je treba doseči, da nobena država članica ne bo izolirana od evropskega notranjega trga. Pokriti bodo tudi čezmejni koridorji. Desetletni načrti za razvoj omrežja ENTSO-E in ENTSO-G se bodo razvijali še naprej s pomočjo agencije ACER in skupaj z vsemi ostalimi zainteresiranimi stranmi. Ta dejavnost bo temeljila na uspešnih regionalnih pobudah, kot je tista v baltski regiji, vključevala pa bo tudi oceno potrebnih skladiščnih zmogljivosti in ukrepov za prilagoditev podnebnim spremembam, vključno z morebitnimi prihodnjimi potrebami za infrastrukturo za prenos CO_2 v EU.

– Cilj predloga Komisije je tudi priprava omrežja na neizbežne spremembe v

[20] Ciljni model za električno energijo je bil razvit v okviru firenškega foruma, v okviru tako imenovane ad hoc svetovalne skupine. Pripravljajo se smernice in oznake za izvajanje tega ciljnega modela. Ciljni model za plin se razvija v okviru madridskega foruma.

povpraševanju, ki bodo posledica energetske in prometne politike, kot je elektromobilnost, ter povečanja decentralizirane in obsežne proizvodnje obnovljive energije.

– Komisija bo naslednje leto predlagala vrsto orodij politike za izvajanje strateških prednostnih nalog na področju infrastrukture v naslednjih dveh desetletjih. Vključevala bodo novo metodo za določanje strateških infrastruktur, ki bodo bistvenega pomena za Evropsko unijo kot celoto na področju konkurenčne oskrbe z energijo, okoljske trajnosti ter dostopa do obnovljivih virov energije in zanesljivosti oskrbe. Ta ključna področja bodo v splošni oceni potreb jasno določena, dodeljena jim bo oznaka „v evropskem interesu“, da bodo po potrebi upravičena do izboljšanega postopka za izdajo dovoljenj in koncentriranega financiranja. Pri tem delu bo selektivnost bistvenega pomena. Primerno se bodo upoštevale omrežne povezave s tretjimi državami.

– ACER, ENTSO-E in ENTSO-G bodo pooblaščeni, da razvijejo načrt evropskih električnih in plinskih omrežij za obdobje 2020-2030. Temu mora slediti dolgoročnejša vizija na podlagi časovnega načrta za energijo za obdobje do leta 2050, ki bo predstavljen leta 2011.

Ukrep 3: Poenostavitev postopkov za izdajo dovoljenj in tržna pravila za razvoj infrastrukture

– Komisija bo predlagala uvedbo sheme za izdajo dovoljenj, ki se bo uporabljala za načrte „v evropskem interesu“, da se sedanji postopek izboljša, na primer z določitvijo enega samega organa na nacionalni ravni, ob hkratnem upoštevanju standardov varnosti in zanesljivosti ter zagotavljanju popolne usklajenosti z okoljsko zakonodajo EU. Poenostavljeni in izboljšani postopki bodo zagotovili več transparentnosti ter odprte in transparentne razprave na lokalni in nacionalni ravni, da se poveča zaupanje javnosti in sprejetje naprav. Poleg tega se bo preučilo načine, kako z izboljšanim dostopom do javnih sredstev pozitivno nagraditi regije in države članice, ki se zavežejo in nato uspešno spodbujajo pravočasno oblikovanje projektov v evropskem interesu.

– Zaradi vzpostavitve združevanja trgov do leta 2014 bo ACER v okviru svojega mandata zagotovil, da bodo določene in se bodo izvajale vse potrebne tehnične (uskladitev, standardizacija itd) in regulativne zahteve, vezane na čezmejne povezave omrežij, dostop do obnovljivih virov energije in integracijo novih tehnologij. Zato bo predstavljen podroben program ukrepov, da se državam članicam pomaga pri postopku razvoja pametnega merjenja in pametnih omrežij (tudi na področju razkritja informacij potrošnikom) ter spodbujanja novih energetskih storitev.

Ukrep 4: Določitev pravega okvira financiranja

– Glede na dejstvo, da je največji delež razvoja infrastrukture komercialne narave, bo Komisija določila metodologijo za analizo najugodnejšega ravnotežja med javnim in zasebnim financiranjem (na načelih, ki se uporabijo v celotni Uniji, in sicer: „uporabnik plača“, „upravičenec plača“ – za čezmejne dodelitve stroškov in koristi, in „davkoplačevalec plača“ – porazdelitev bremen za infrastrukturo, ki komercialno ni donosna in ki ima vseevropski učinek). To bo določeno v skladu z veljavnimi pravili o državnih pomočeh. Za projekte „v evropskem interesu“, ki niso komercialno

donosni ali je njihova komercialna donosnost nizka, bodo zaradi največjega možnega vpliva javne podpore predlagani inovativni mehanizmi financiranja, da se izboljša naložbeno ozračje za pokritje osnovnih tveganj ali pospeši izvajanje projekta. Razvoj primerne energetske infrastrukture je bistvenega pomena in nujen; za ta namen je treba tudi širše zastaviti nove instrumente financiranja (tako javne kot zasebne) in uporabiti dodatne vire v okviru naslednjega večletnega finančnega okvira.

3. ZANESLJIVA, VARNA IN CENOVNO DOSTOPNA ENERGIJA ZA DRŽAVLJANE IN PODJETJA

Dobro delujoč in integriran notranji trg potrošnikom omogoča večjo izbiro in nižje cene. Vendar mnogi potrošniki ne zaznavajo prednosti, ki jih imata odprtje trga in konkurenca med različnimi dobavitelji. Posamezni potrošniki morajo poznati in uveljavljati pravice, ki jih imajo v okviru zakonodaje EU. Znati morajo izkoristiti priložnosti, ki jih ustvarja odprti trg, in biti prepričani, da imajo dostop do energetskih storitev, ki jih potrebujejo ter katerih kakovost in emisije so v skladu z njihovimi željami. Z odprtjem trgov imajo potrošniki lahko dostop do najboljših cen, izbire, inovacij in storitev, vendar morajo to odprtje spremljati ukrepi za zagotovitev zaupanja in zaščito potrošnikov, ki morajo imeti podporo pri aktivni udeležbi, ki jih liberalizacija zahteva od njih.

Vendar se zdi, da državljani ne poznajo pravic, ki jih imajo v skladu z zakonodajo EU, ali jih neradi uveljavljajo. Veliko bolj si je treba prizadevati za informiranje potrošnikov o njihovih pravicah in njihovo vključevanje v notranji trg. Prav tako je treba bolje pojasniti možnosti, kako s prihranki energije znižati račun za energijo. Treba je tudi raziskati, kako foruma za državljane (London) in za trajnostno energijo (Bukarešta), ki sta bila ustanovljena z namenom izboljšanja energetskega položaja gospodinjstev, bolje približati potrebam potrošnikov.

Konkurenčni položaj pomembnih sektorjev evropskega gospodarstva je odvisen tudi od razpoložljivosti zanesljive oskrbe z energijo po dostopnih cenah. Energija, zlasti električna, še vedno predstavlja bistveni del proizvodnih stroškov glavnih evropskih industrij, vključno z velikimi, malimi in srednjimi podjetji.

Na mednarodnem trgu oskrbe z nafto bi lahko pred letom 2020 zavladalo precejšnje pomanjkanje, zato je za potrošnike EU pomembno, da povečajo svoja prizadevanja za zmanjšanje povpraševanja po nafti. V tem trenutku temu ni tako. Potrošniki se morajo bolj zavedati, da je treba zmanjšati porabo fosilnih goriv, v času poviševanja cen pa morajo poznati načine za zmanjšanje računov. Pri tem lahko pomagajo pametna omrežja, pametni merilniki in pametno obračunavanje, ki so uporabniku prijazni. Vendar pa morajo tudi potrošniki postati bolj proaktivni. Za pomoč potrošnikom pri sodelovanju na trgu je treba sprejeti ukrepe za povečanje ozaveščenosti o priložnostih, izboljšati cenovne primerjave ter poenostaviti zamenjavo dobavitelja in izboljšati postopke za obravnavanje pritožb.

Glavna naloga notranjega trga je, da potrošnikom zagotavlja cenovno dostopno oskrbo, ki odraža stroške in je zanesljiva. Notranji trg, ki deluje na podlagi zadostne infrastrukture za prenos in skladiščenje, je najboljše jamstvo za zanesljivost oskrbe, saj bo energija sledila tržnim mehanizmom in se preusmerila tja, kjer jo potrebujejo. Vendar pa so potrebna varovala, na primer za ranljive potrošnike ali v primeru krize z oskrbo, na katero se tržni mehanizmi ne morejo primerno odzvati. Notranji trg je moten tudi, kadar države članice niso v celoti medsebojno povezane, kot na primer v baltskih državah. Uredba o varnosti oskrbe s plinom je pomembna, ker zagotavlja popolno pripravljenost trgov na obvladovanje krize in

zaščito domačih potrošnikov. Nadgradnja medsebojnih povezav med državami članicami in aktivna uveljavitev konkurence s strani Komisije in držav članic lahko prispevata k nadaljnji diverzifikaciji virov oskrbe, zlasti v tistih državah članicah, ki so trenutno odvisne od enega samega ali majhnega števila virov oskrbe.

Energetska politika je odgovorna tudi za zaščito evropskih državljanov pred tveganji, povezanimi s proizvodnjo in prenosom energije. EU mora biti v svetovnem merilu še naprej vodilna pri razvoju sistemov za varno jedrsko energijo, prevoz radioaktivnih snovi in ravnanje z jedrskimi odpadki. Mednarodno sodelovanje na področju jedrske varnosti ima pomembno vlogo pri zagotavljanju jedrske zaščite ter oblikovanju trdnega in zanesljivega sistema neširjenja jedrskega orožja. V sektorju izkoriščanja in pretvorbe nafte in plina mora zakonodajni okvir EU zagotavljati najvišjo raven varnosti in nedvoumen sistem odgovornosti za naftne in plinske naprave.

Prednostna naloga 3: Krepitev moči potrošnikov ter doseganje najvišje ravni varnosti in zanesljivosti

Ukrep 1: Oblikovanje energetske politike, ki bo potrošniku bolj prijazna

– Zaradi spodbujanja konkurence in da se potrošnikom zagotovi dostop do energije po dostopnih cenah, je še vedno nujno potrebna aktivna uveljavitev konkurenčne politike na evropski in nacionalni ravni.

– Komisija bo predlagala ukrepe, da bo v skladu s tretjim energetskim paketom potrošnikom pomagala k boljšemu sodelovanju na energetskem trgu. Ti ukrepi bodo vključevali razvoj smernic, ki bodo temeljile na najboljših praksah na področju zamenjave dobaviteljev, nadaljnje izvajanje in spremljanje priporočil glede obračunavanja in obravnavanja pritožb ter identifikacijo najboljših praks na področju načinov za alternativno reševanje sporov. Orodje za cenovne primerjave, ki temelji na metodologiji, ki jo morajo razviti energetski regulatorji in ostali pristojni organi, mora biti na voljo vsem potrošnikom, vsi dobavitelji pa morajo predložiti posodobljene podatke o svojih cenah in ponudbah. Z razvojem trga za energetske storitve si je treba tudi nadalje prizadevati za premik poudarka s cene na strošek energije.

– Komisija bo objavljala redna poročila s primerjalno analizo, v katerih bo ocenila raven izvajanja regulativnih določb glede potrošnikov in splošno raven zaščite na notranjem trgu. Posebna pozornost bo namenjena ranljivim potrošnikom in praksam, s katerimi lahko potrošniki zmanjšajo porabo energije.

– Regulativni organi morajo s pomočjo forumov za državljane (London) in trajnostno energijo (Bukarešta) okrepiti prizadevanja za izboljšanje delovanja maloprodajnega trga.

Ukrep 2: Nenehno izboljševanje varnosti in zanesljivosti

– Zaradi nesreče na ploščadi Deepwater Horizon Komisija pregleduje varnostne pogoje za pridobivanje nafte in zemeljskega plina na morju, da bi se uvedli strogi ukrepi, od preprečevanja do odziva in ureditve odgovornosti, ki bodo zagotavljali največjo raven zaščite v celotni EU in drugod po svetu.

–	Pravni okvir za jedrsko varnost in zanesljivost bo še nadalje okrepljen z vmesnim pregledom Direktive o jedrski varnosti, izvajanjem Direktive o jedrskih odpadkih, ponovno opredelitvijo osnovnih varnostnih standardov za zaščito delavcev in prebivalstva ter predlogom za evropski pristop k ureditvami jedrske odgovornosti. Prav tako si je treba aktivno prizadevati tudi za večjo uskladitev zasnove obratov in certificiranja na mednarodni ravni. Vsi ti ukrepi morajo EU omogočiti, da ohrani vodilni položaj na področju varne jedrske energije in na svetovni ravni prispeva k odgovorni rabi jedrske energije.
–	Isti pomisleki glede zanesljivosti in varnosti bodo upoštevani tudi pri razvoju in namestitvi novih energetskih tehnologij (varnost vodika, varnost prenosnega omrežja za CO_2, skladiščenje CO_2 itn).

4. IZVAJANJE TEHNOLOŠKEGA PREMIKA

EU brez tehnološkega premika ne bo izpolnila svojih ciljev za leto 2050 v zvezi z dekarbonizacijo sektorjev električne energije in prometa. Glede na časovni okvir za razvoj in širjenje energetske tehnologije uvajanje novih visoko zmogljivih nizkoogljičnih tehnologij na evropske trge še nikoli ni bilo tako nujno, kot je zdaj. Sistem EU za trgovanje z emisijami je pomemben dejavnik na strani povpraševanja, ki podpira uvajanje inovativnih nizkoogljičnih tehnologij. Nove tehnologije bodo dosegle trge hitreje in stroškovno učinkoviteje, če bodo razvite v okviru sodelovanja na evropski ravni.

Načrtovanje in upravljanje po vsej Evropi je bistveno za stabilnost naložb, poslovno zaupanje in usklajeno politiko. V evropskem strateškem načrtu za energetsko tehnologijo (načrt SET) je določena srednjeročna strategija za vse sektorje. Vendar je treba pospešiti izdelavo glavnih tehnologij (biogoriva druge generacije, pametna omrežja, pametna mesta in inteligentna omrežja, zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida, shranjevanje električne energije in elektromobilnost, jedrska energija prihodnje generacije, ogrevanje in hlajenje iz obnovljivih virov) in njihovih predstavitvenih projektov. Podobno je bil odločilen pomen inovativnosti izpostavljen v vodilni pobudi iz strategije Evropa 2020 „Unija inovacij“[21].

Za razvoj teh tehnologij bodo v prihodnjih dveh desetletjih potrebna znatna sredstva, zlasti ob upoštevanju sedanjega gospodarskega ozračja. Večji projekti, kot so projekti pridobivanja vetrne energije na morju z zmogljivostjo več kot 140 GW, ki jih predvsem za Severno morje trenutno načrtujejo evropske gospodarske javne družbe, razvijalci in vlade, ali pobudi Desertec in Medring, zadevajo več držav članic. Usklajevanje in sodelovanje po vsej Evropi bi moralo vključevati združevanje različnih virov financiranja. Prispevek se bo pričakoval od vseh zainteresiranih strani. Komisija si bo prizadevala, da bi s proračunom EU povečala splošno raven financiranja.

EU se srečuje s hudo konkurenco na mednarodnih trgih tehnologij. Države, kot so Kitajska, Japonska, Južna Koreja in ZDA, izvajajo ambiciozno industrijsko strategijo na trgih sončne, vetrne in jedrske energije. Raziskovalci in podjetja v EU morajo povečati svoja prizadevanja, da bodo ostali na vrhu rastočega mednarodnega trga za energetske tehnologije, in morajo, če je to v vzajemno korist, okrepiti sodelovanje s tretjimi državami na področju določenih tehnologij.

---

[21] SEC(2010) 1161 z dne 6. oktobra 2010.

Prednostna naloga 4: Okrepitev vodilne vloge Evrope na področju energetskih tehnologij in inovacij

Ukrep 1: Takojšen začetek izvajanja načrta SET

– Komisija bo okrepila izvajanje načrta SET, zlasti skupnih programov Evropske zveze organizacij za energetsko raziskovanje (EERA) in šest evropskih industrijskih pobud (vetrna energija, sončna energija, energija iz biomase, pametna omrežja, jedrska cepitev ter zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida). Okrepila bo sodelovanje z državami članicami pri financiranju dejavnosti v okviru tehnoloških časovnih načrtov za obdobje 2010–2020 in za zagotovitev uspeha povezanih obsežnih predstavitvenih programov, zlasti v okviru programa rezerv za nove udeležence (NER300)[22]. Razpoložljiva finančna sredstva Skupnosti[23] bodo osredotočena na pobude v okviru načrta SET.

– Tehnološki časovni načrti evropskih industrijskih pobud za obdobje 2010–2020 se izvajajo od letošnjega leta in bodo dobili dodatno podporo. Imeli bodo odločilno vlogo pri pripravi naslednjega finančnega okvira, da se omogoči konsolidiran, redno ocenjevan, učinkovitejši in bolj usmerjen raziskovalni program na področju energije. V zvezi s tem bo Komisija spodbujala razvoj strateških infrastruktur za raziskave na področju energije v Evropi, saj veliko prispevajo k zbliževanju raziskav in tehnološkega razvoja. Preučila bo tudi druge možnosti z velikim potencialom, kot so morski obnovljivi viri energije ter ogrevanje in hlajenje iz obnovljivih virov.

Ukrep 2: Komisija bo začela štiri nove obsežne evropske projekte

– 1. Komisija bo nadaljevala veliko evropsko pobudo o pametnih omrežjih, da bi povezala celoten sistem električnega omrežja – od vetrnih elektrarn na Severnem morju, sončnih elektrarn na jugu in obstoječih hidroelektrarn do posameznih gospodinjstev, pri tem pa naj bi omrežja postala inteligentnejša, učinkovitejša in zanesljivejša.

– 2. Evropa mora ponovno postati vodilna na področju shranjevanja električne energije (v zvezi z obsežnim shranjevanjem in vozili). Na področjih hidro električnega shranjevanja, stisnjenega zraka, baterij in drugih inovativnih tehnologij shranjevanja (npr. vodik) bodo pripravljeni ambiciozni projekti. Z njimi se bo električno omrežje pripravilo na vse stopnje napetosti za obsežen sprejem električne energije, pridobljene iz obnovljivih virov v majhnih decentraliziranih in velikih centraliziranih obratih.

– 3. Izvajanje obsežne trajnostne proizvodnje biogoriva, tudi ob upoštevanju tekočega pregleda učinka posredne spremembe rabe zemljišča. V kratkem se bo začela evropska industrijska pobuda za energijo iz biomase[24] z 9 milijardami EUR finančnih sredstev, da bi se zagotovilo hitro uvajanje trajnostnih biogoriv druge generacije na trg.

---

22 V revidirani Direktivi ETS (2009/29/ES) je določeno, da bo 300 milijonov pravic iz rezerve za nove udeležence sistema za trgovanje z emisijami na voljo za komercialne predstavitvene projekte zajemanja in shranjevanja ogljikovega dioksida ter za inovativne predstavitvene projekte na področju obnovljivih virov energije na ozemlju Unije.

23 Finančna sredstva, na voljo v okviru sedanje finančne perspektive.

24 Glej opombo 23.

– 4. Mestom, mestnim in podeželskim območjem omogočati večje prihranke energije. Partnerstvo za inovacije „Pametna mesta“, ki naj bi se začelo v začetku leta 2011, bo združilo najboljše s področij obnovljive energije, energetske učinkovitosti, pametnih električnih omrežij, okolju prijaznega mestnega prevoza, kot je elektromobilnost, pametnih omrežij za ogrevanje in hlajenje ter visoko inovativna obveščevalna orodja in orodja IKT. Regionalna politika EU ima lahko pomembno vlogo pri odkrivanju lokalnih možnosti. Tudi podeželska območja imajo v zvezi s tem velike možnosti in bi lahko izkoristila EKSRP, ki zagotavlja finančna sredstva za podporo takšnih inovativnih projektov.

Ukrep 3: Zagotavljanje dolgoročne tehnološke konkurenčnosti EU

– Da bi zaradi močne mednarodne konkurence ustvarili temelje za konkurenčnost v prihodnosti, bo Komisija predlagala pobudo[25] s sredstvi v višini 1 milijarde EUR za podporo pionirskih raziskav, ki so potrebne za znanstvene prodore na področju nizkoogljične energije.

– EU mora tudi obdržati vodilno vlogo v svetovnem vodilnem raziskovalnem projektu ITER. Komisija bo zagotovila učinkovito vodenje (vključno z zmanjševanjem stroškov) ter ustvarjanje industrijske vrednosti pri projektu ITER in evropskem fuzijskem programu.

– Razvila bo raziskovalni program EU za energetske materiale, da bo lahko energetski sektor EU ostal konkurenčen kljub zmanjševanju rednih zemeljskih virov.

5. MOČNO MEDNARODNO PARTNERSTVO, ZLASTI S SOSEDNJIMI DRŽAVAMI

Evropski energetski trg je največji regionalni trg na svetu (z več kot 500 milijonov potrošnikov) in največji uvoznik energije. Vendar v zunanji energetski politiki še ni videti enakega sodelovanja in prizadevanja za skupen namen, ki sta privedla do sprejetja glavnih energetskih in podnebnih ciljev EU. Več izzivov, s katerimi se srečuje EU (podnebne spremembe, dostop do nafte in plina, tehnološki razvij, energetska učinkovitost), je skupnih večini držav in zahteva mednarodno sodelovanje. Države članice so že večkrat pozvale, naj EU enotno nastopa v tretjih državah. Nacionalne pobude v praksi ne izkoriščajo moči, ki izhaja iz velikosti trga EU, in bi lahko bolje izražale interes EU.

Mednarodna energetska politika si mora prizadevati za skupne cilje zanesljivosti oskrbe, konkurenčnosti in trajnosti. Medtem ko so odnosi z državami proizvajalkami in tranzitnimi državami pomembni, pa po drugi strani postajajo vse bolj pomembni odnosi z državami, ki so velike porabnice energije, državami v vzponu in državami v razvoju. Za premaganje revščine je potreben dostop do energije, saj cilja odprave skrajne revščine do leta 2015 ni mogoče izpolniti brez znatnega napredka pri izboljševanju tega dostopa. Da to ne bi oviralo doseganja drugih ciljev politike, mora biti v središču energetske in razvojne politike trajnosten razvoj, kot je predlagano v zeleni knjigi o razvojni politiki[26].

---

[25] Glej opombo 23.

[26] Državam, ki niso članice OECD, bi bilo mogoče pripisati celotno napovedano povečanje emisij CO_2 do leta 2030; zagotavljanje splošnega dostopa do sodobnih energetskih storitev za vse pa pomeni samo 0,8-odstotno povečanje emisij CO_2 (World Energy Outlook 2009, IEA, in poseben izvleček pred objavo World Energy Outlook 2010 IEA za vrh o razvojnih ciljih tisočletja).

Zaradi novih vzorcev ponudbe in povpraševanja na svetovnih energetskih trgih ter vse večje konkurence na področju virov energije je bistveno, da lahko EU svojo združeno tržno težo učinkovito vloži v odnose s ključnimi energetskimi partnerji iz tretjih držav. Evropa bi morala do leta 2020 razpolagati z znatnimi dodatnimi viri oskrbe z energijo in oskrbovalnimi potmi.

Ker potrebujemo mednarodne rešitve, moramo pospešiti naš program za dekarbonizacijo in energetsko učinkovitost z našimi glavnimi partnerji ter v mednarodnih pogajanjih in okvirih. Sistem za trgovanje z emisijami je gonilna sila mednarodnih trgov ogljika. Za nadaljnji razvoj teh trgov bi morali prihodnji ukrepi temeljiti na sedanjih. EU ima kot vodilna pri oblikovanju politike več možnosti, da vpliva na okoljska vprašanja za določanje standardov ter spodbuja spoštovanje transparentnih in konkurenčnih trgov.

EU že razpolaga z vrsto dopolnilnih in ciljnih okvirov, ki segajo od posebnih določb o energiji v dvostranskih sporazumih s tretjimi državami (sporazumi o prosti trgovini, sporazumi o partnerstvu in sodelovanju, pridružitveni sporazumi itd.) in memorandumov o soglasju o sodelovanju na področju energije do večstranskih pogodb, kot sta Pogodba o energetski skupnosti[27] in sodelovanje pri Pogodbi o energetski listini. Trenutno z več državami potekajo pogajanja o novih sporazumih s pomembnimi določbami na področju energije.

EU mora zdaj formalizirati načelo, po katerem države članice v dvostranskih odnosih na področju energije s ključnimi partnerji in v svetovnih razpravah delujejo v korist celotne EU. Zunanja energetska politika EU mora na podlagi pravne podlage v Lizbonski pogodbi, ki pojasnjuje in krepi zunanjo razsežnost, zagotoviti dejansko solidarnost, odgovornost in transparentnost med vsemi državami članicami, pri čemer je treba upoštevati interes EU in zagotoviti zanesljivost notranjega energetskega trga EU. Doseči je treba učinkovitejše usklajevanje na ravni EU in na ravni držav članic.

Pri mednarodnem sodelovanju na področju jedrske energije so bili doseženi dobri rezultati. To je zlasti pomembno, ker v različnih sosednjih državah obratujejo ali bodo obratovale jedrske elektrarne. EU mora zdaj partnerske države spodbuditi, da bodo vse obstoječe mednarodne standarde in postopke za jedrsko varnost in zaščito preoblikovale v pravno zavezujoče in jih učinkovito izvajale po vsem svetu. EU je v posebno dobrem položaju, saj je prva, ki ima tovrstne ukrepe na področju varnosti in zaščite, ter razpolaga s posebnimi instrumenti sodelovanja za ta namen.

Zunanja razsežnost energetske politike EU je bistvena za zanesljivost oskrbe EU ter mora biti usklajena z drugimi zunanjimi dejavnostmi EU (razvoj, trgovina, podnebje in biotska raznovrstnost, širitev, skupna zunanja in varnostna politika ter drugo), s katerimi se mora vzajemno krepiti. Med energetskimi cilji ter drugimi politikami in instrumenti, vključno s trgovinskimi instrumenti, dvostranskimi sporazumi, instrumenti razvojnega sodelovanja, morajo obstajati sinergije.

---

[27] Pogodba o energetski skupnosti spodbuja integracijo trga ter prenos in izvajanje pravnega reda na zahodnem Balkanu, poleg tega pa razširja notranji energetski trg EU na jugovzhodno Evropo. Pri tem ne gre samo za okvir sodelovanja, ampak za pravno zavezujoč instrument za pripravo na pristop k EU. Pogodbi o energetski skupnosti se priključujejo tudi druge države: Moldavija je že članica, Ukrajina in Turčija pa sta v postopku priključitve.

Varnost oskrbe z energijo je tesno povezana s prednostnimi nalogami EU na področju zunanje in varnostne politike[28]. Diverzifikacija goriv, virov oskrbe in tranzitnih poti je poleg dobrega upravljanja, spoštovanja pravne države ter zaščite naložb EU in tujih naložb v državah, ki proizvajajo energijo, in tranzitnih državah bistvena za zanesljivo oskrbo EU. Poleg tega bo politika EU s kombiniranjem energetske politike ter instrumentov skupne zunanje in varnostne politike namenila posebno pozornost varnosti in zaščiti naftovodov, plinovodov za zemeljski plin ter s tem povezane proizvodne in transportne infrastrukture.

Leta 2011 bo Komisija predstavila konkretne predloge za okrepitev splošne skladnosti in učinkovitosti naše zunanje energetske politike, ki bodo vključevali države članice, različne zunanje politike Evropske unije in programe zunanje pomoči.

Prednostna naloga 5: Okrepitev zunanjih razsežnosti energetskega trga EU

Ukrep 1: Integracija energetskih trgov in regulativnih okvirov z sosednjimi državami

– Pogodbo o energetski skupnosti bi bilo treba izvajati in jo razširiti na vse sosednje države EU, ki želijo sprejeti tržni model EU. V zvezi s tem bi si bilo treba prizadevati za integracijo trga in regulativno zbliževanje z na pravilih EU temelječimi celovitimi sporazumi EU v državah, ki so vključene v evropsko sosedsko politiko in postopek širitve, zlasti v Sredozemlju in tranzitnih državah, kot sta Ukrajina in Turčija. Poleg tega bi bilo treba Pogodbo o energetski skupnosti poglobiti z razširitvijo novih elementov pravnega reda na podpisnice Pogodbe. Ta pristop bi okrepil sodelovanje sosednjih držav na notranjem trgu, hkrati pa zagotovil enake konkurenčne pogoje in preprečil tveganje selitve virov CO_2 prek sektorja električne energije.

– Komisija bo predlagala mehanizme za uskladitev obstoječih mednarodnih sporazumov (zlasti v sektorju plina) s pravili notranjega trga in okrepitev sodelovanja med državami članicami za sklenitev novih sporazumov. Prav tako bo pripravila predloge za določitev regulativnega okvira med EU in tretjimi državami, ki je potreben za razvoj strateških poti od novih dobaviteljev, zlasti okoli južnega koridorja in južnega Sredozemlja. Obravnavana bodo vprašanja oskrbe, vključno z razvojem omrežja in morda tudi dogovori o skupni oskrbi ter regulativni vidiki, zlasti v zvezi s prostim tranzitom in varnostjo naložb

– Tehnična pomoč EU se bo uporabila za učinkovito izvajanje pravnega reda za notranji trg in posodobitev energetskega sektorja v sosednjih državah, hkrati pa se bo izboljšalo usklajevanje podpornih shem EU, držav članic in mednarodne skupnosti.

Ukrep 2: Vzpostavitev privilegirana partnerstva s ključnimi partnerji

– Medtem ko si bo EU prizadevala za diverzifikacijo uvoznih virov in poti, bo vzpostavila okrepljena energetska partnerstva s ključnimi državami dobaviteljicami in tranzitnimi državami. Z njimi naj bi se spodbujala ključna načela, kot so načela iz Pogodbe o energetski listini (na primer prosti tranzit, transparentnost, varnost, naložbene priložnosti in skladnost z mednarodnim pravom).

[28] Evropska varnostna strategija, ki jo decembra 2003 sprejel Evropski svet.

Ukrep 3: Spodbujanje globalne vloge EU za prihodnost nizkoogljične energije

– Energetsko učinkovitost, čiste tehnologije ter varno in trajnostno nizkoogljično energijo bi bilo treba vključiti v dejavnosti sodelovanja EU in dvostranske dejavnosti sodelovanja, predvsem z velikimi državami potrošnicami, državami v vzponu in globalnimi partnerstvi.

– Komisija bo začela obsežno sodelovati z Afriko na področju energetskih pobud, da bi postopoma vsem državljanom zagotovila trajnostno energijo v skladu z zeleno knjigo o razvojni politiki.

Ukrep 4: Spodbujanje pravno zavezujočih standardov jedrske varnosti, zaščite in neširjenja jedrskega orožja po vsem svetu

– Komisija bo razvila pobude, s katerimi bo partnerske države spodbudila k preoblikovanju mednarodnih standardov in postopkov jedrske varnosti, zaščite in neširjenja jedrskega orožja v pravno zavezujoče in učinkovito izvajane po vsem svetu, zlasti prek okrepljenega sodelovanja z Mednarodno agencijo za atomsko energijo in sklenitvijo sporazumov Euratom s ključnimi državami dobaviteljicami in porabnicami jedrskega blaga.

SKLEPNE UGOTOVITVE

EU je na pragu nove dobe na področju energetske politike. Energetski trgi so bili zaradi liberalizacije, velikih dobavnih in proizvodnih zmogljivosti ter ustreznih uvoznih možnosti pretežno zaščiteni pred učinki svetovnih tržnih pretresov v zadnjih letih. Prihajajo pa velike spremembe. Velika potreba po naložbah v energetskem sektorju, cene emisij CO_2 in višje cene energije na svetovnih trgih bodo vplivale na cene energije. Konkurenčnost, zanesljivost oskrbe in podnebni cilji bodo ogroženi, če se ne bodo nadgradila električna omrežja, zastareli obrati zamenjali s konkurenčnimi in čistejšimi alternativami ter če se energija ne bo učinkoviteje uporabljala v celotni energetski verigi.

Države članice in industrija se zavedajo, kako veliki so ti izzivi. Zanesljiva oskrba z energijo, učinkovita raba virov, dostopne cene in inovativne rešitve so bistveni za našo dolgoročno trajnostno rast, ustvarjanje delovnih mest in kakovost življenja. Države članice so se strinjale, da se bodo ti izzivi najučinkoviteje rešili s politikami in ukrepi na ravni EU. To vključuje usmerjanje finančne podpore EU k javnim prednostnim nalogam, ki jih trgi ne morejo izpolniti in ki prinašajo največjo evropsko vrednost.

Nova energetska strategija EU bo zahtevala znatna prizadevanja za tehnične inovacije in naložbe. Spodbujala bo dinamičen in konkurenčen trg ter bo okrepila institucionalne ureditve za spremljanje in usmerjanje tega razvoja. Izboljšala bo zanesljivost in trajnost energetskih sistemov, upravljanja omrežij in ureditev energetskega trga. Vključevala bo velika prizadevanja za obveščanje zasebnih in poslovnih potrošnikov ter krepitev njihove moči, da bodo sodelovali pri prehodu v trajnostno energetsko prihodnost, na primer z varčevanjem energije, zmanjšanjem zapravljanja ter prehodom na nizkoogljične tehnologije in goriva. Naložbe v nizkoogljično proizvodnjo energije se bodo nadalje spodbujale s tržnimi instrumenti, kot sta trgovanje z emisijami in obdavčitev. Z novo strategijo bodo narejeni prvi koraki za pripravo EU na večje izzive, s katerimi se bo morda srečala že v obdobju do leta

2020. Predvsem pa bo strategija zagotovila boljše vodenje in usklajevanje na evropski ravni v zvezi z notranjimi ukrepi in odnosi z zunanjimi partnerji.

Svetovni energetski sistem vstopa v fazo hitrega prehoda z morebitnimi daljnosežnimi posledicami v naslednjih desetletjih. Evropa mora ukrepati, preden bo prepozno. In časa ni veliko. Zato bo Komisije v prihodnjih 18 mesecih predstavila večino predlogov za uresničitev ciljev za leto 2020. Nato pa bodo morali hitro slediti razprave, sprejetje in izvajanje. EU bo tako lažje postavila temelje za rezultate za leto 2020 – standarde, pravila, predpise, načrte, projekte, finančne in človeške vire, trge tehnologij, družbena pričakovanja itd. – in državljane Evrope pripravila na prihajajoče izzive.

Ker je za spremembe energetskega sistem potrebno veliko časa, ukrepanje danes ne pomeni, da bodo strukturne spremembe, potrebne za prehod na nizkoogljični sistem, končane v obdobju do leta 2020, ki ga zajema ta strategija. Da bo Evropa dobro pripravljena na cilj za leto 2050, tj. zanesljiv, konkurenčen in nizkoogljični energetski sistem, je treba misliti na obdobje, ki presega sedanjo strategijo. Komisija bo zato po tej strategiji predložila popolni časovni načrt za leto 2050, v katerem bodo ukrepi iz tega dokumenta postavljeni v dolgoročnejši okvir ter obravnavani nadaljnji in dopolnilni ukrepi.